

40
МАКЕДОНСКИ
ТЕАТАРСКИ
ФЕСТИВАЛ
„ВОЈДАН
ЦЕРНОДРИНСКИ“
Прилеп, 3-10 Јуни 2005

БИЛТЕН Бр. 3

09.06.2005

К Р А Т О К П Р Е Г Л Е Д

Фестивалот со своето четириесетто издание се наоѓа скоро кон крајот. Полувремето го користиме за мала ретроспектива, за актуелните настани, за тековните активности. За прв пат на овој јубилеен фестивал имате прилика да го читате билтенот и на интернет, на адресата на Фестивалот (www.mtf.com.mk).

Во текот на трите дена (вторник, среда и четврток) промовирани се десет изданија. Привилегија е за авторите да бидат промовирани на Фестивал од ова реноме. И потребно е да се потенцира дека современата македонска театролошка наука се истакнува се повеќе од ден во ден, како преку изданијата, така и преку активноста на нејзините репрезенти.

ПЛАКЕТИ И БЛАГОДАРНОСТ ЗА ТЕАТРИТЕ

Собранието на МТФ „Војдан Чернодрински“ за својот 40 годишен јубилеј на сите професионални театри во Македонија им доделува плакети. Плакетите се израз на благодарност за придонесот на театарските куќи за растежот на Фестивалот.

ФЕСТИВАЛСКА БИБЛИОТЕКА

Во вторник, на 7 јуни, Академик Георги СТАРДЕЛОВ ја промовираше книгата ТЕАТАРОТ НА ПОЧВАТА НА МАКЕДОНИЈА ОД АНТИКАТА ДО ДЕНЕС, од група автори. Книгата ја подготви уреднички одбор составен од акад. Георги Старделов, д-р Јелена Лузина и д-р Иван Цепароски, и е во издание на Македонската академија на науките и уметностите.

Книгата е дел од макропроектот - „Историја на културата на Македонија“ од МАНУ. Во неа се содржани 12 поглавја, во кои од теориски аспект се обработува македонскиот театар. Никос Чаусидис пишува за митолошката структура на обредот како негово имплицитно театролошко сижe, а Ермис Лафазаноски ги објаснува наративните корени на македонскиот фолклорен театар. За античките театри на почвата на Македонија теориски елаборира Томе Јанакиевски, додека средновековниот театар го детерминира Мишел Павловски. Харалампие Поленакос пишува за драмските обиди на Цинот, а Јелена Лузина ја обработува темата за битовата драмска

и театарска парадигма. Кон делото на Војдан Чернодрински се осврнува Александар Алексиев, а кон современата драма и театар во македонија Благој Иванов. Нада Петковска пишува за македонската современа драмска литература и за македонската театарска критика и театрологија, додека Ана Стојаноска го експлицира македонскиот постмодерен театар. Во исклучително значајниот за македонската театрологија – труд, Јелена Лузина, како еден од приредувачите на книгата се осврнува на Интеркултуралниот труд во Македонија, а Лилјана Мазова пишува за театрите на другите јазици.

Промовирајќи ја книгата академик Георги Старделов - раководител на проектот, рече:

Ова е тринаесетти том од големиот макро-проект „Историја на културата на почвата на Македонија. Во трудот е прикажан историскиот развој на македонскиот театар од антиката до денес и покажани се сите сегменти што ја прават театарската уметност, како колективна синтетичка уметност. Ова е нов пристап кон театарот, тоа е обид да се напише една историја, со објаснување на сите теориски претпоставки што ги дефинираат клучните поими на театарскиот феномен и затоа треба да му бидеме благодарни на тимот кој го создаде ова дело. Ова книга и прави чест на македонската театрологија.

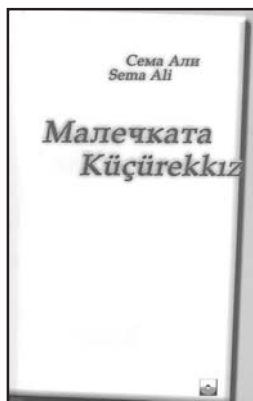
После промоцијата, проф.д-р Јелена Лузина, приредувач на книгата, на ваков начин го елаборираше макро-проектот, поточно, промовираното издание:

Во прашање е макро-проектот што го реализира МАНУ кој што има глобален наслов „Историја на културата на почвата на Македонија“. Во рамките на тој голем проект, кој го модерира академик Георги Старделов, не покани да го обработиме театарот во еден том. Институтот за театрологија ја презеде обврската да го подготви овој том. Го подготви намерно вака. Направи теориски том, за да може да се избори во рамките на овој голем проект, во кој нема многу простор за многу томови, за да се избори за уште еден. На следниот фестивал ќе објавиме уште еден том. Освен музиката, меѓу уметностите, ние сме единствените кои добиваат уште еден том. Ова е капитална книга за историјата на македонскиот театар, книга која што свртува една важна страница, книга после која што ништо нема да биде исто.

Во среда, 8 јуни, проф.Благоја ИВАНОВ, ги промовираше книгите-драми:

Али, Сема (2004) *Малечката*, Скопје: ФДУ.

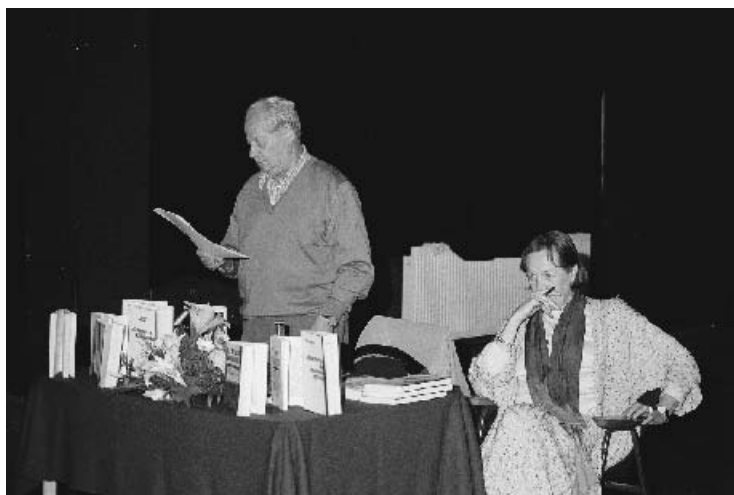
Османли, Томислав (2005) *Апокалиптична комедија*, Скопје: Култура.

За книгата *Малечката* на Сема Али, промоторот Благоја Иванов, потенцираше дека на театарските луѓе не им е непознато името на Сема Али. Во 2002 година се изведе нејзината пиеса *Комши кайицик*, а во 2003 година на сцената на Турскиот театар нејзината пиеса *Малечкаџа*. ФДУ во последниве години се пројавува како издавач на дела од областа на театараликата, како и на драмски дела. Меѓу нив е и првата книга драмски текстови од Али Сема, во која се отпечатени две нејзини кратки пиеси: *Малечкаџа* и *Небо без рамка*, и тоа на македонски и турски јазик. Обете пиеси од оваа книга во нешто се многу слични: пред се, тоа е интересот за сказни кои се одвиваат во одреден затворен простор, во кој младиот човек/детето е принудено да живее. Тој простор може да се именува како затвор, или како семејство во кое се нарушени меѓусебните односи.

Вториот текст од книгата *Небо без рамка* е заснован врз сказна во која пак се појавува затворот, како сеќавање, но и како трајно чувство за ограниченост во секојдневността.

Ова се две пиеси кои со интерес сечитаат. Еден млад автор, кој и со нив ни покажува надареност која не радува...

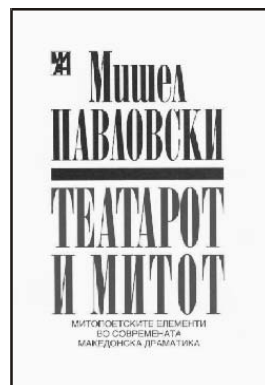
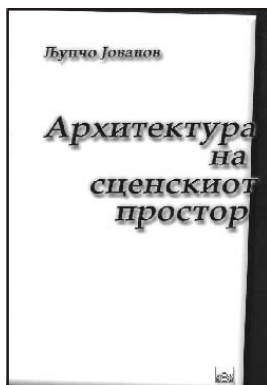
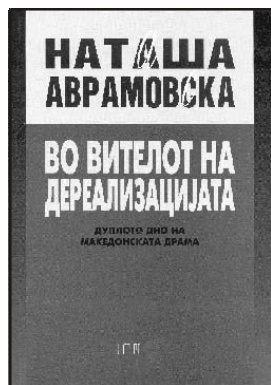
За втората книга *Апокалиптична комедија* од Томислав Османли, професорот Благоја Иванов, вака на публиката во салата *Сцена 105* ги пренесе неговите импресии за драмата: Томислав Османли својот интерес за театарот го потврдува уште во 1987 година со комедијата *Салониџ Бумс*, која имаше успешна промоција на сцената на НТ-Битола. Со *Апокалиптична комедија* можеме да откриеме и неколку сличности во овие дела: и обете говорат за војната и обете се случуваат во еден бордел. *Апокалиптична комедија* е трагедија. Сеќавањата на „онаа“ војна во *Салониџ Бумс* можеа да предизвикаат, после се, хуморни состојби, сарказам, подбив и со самите себеси. *Апокалиптична комедија* е дело кое е напишано со мошне изразита драматуршка умешност. Таа е изведена низ 12 слики, кратки, но ефектни, со својата обмисленост, со мошне добар дијалог. Ова дело не пропагира, тоа само изразува една современа состојба, тоа е само слика на она што е денес околу нас. И би било добро да се види на сцена оживана од имагинацијата на некој режисер и вдахновена со доживеаноста на актерите.

Малку подоцна, истиот ден, проф.д-р Јелена ЛУЖИНА ги промовираше изданијата:

Аврамовска, Наташа (2004) *Во вителот на дереализацијата*, Скопје: Култура.

Јованов, Љупчо (2004) *Архитектура на сценскиот простор*, Скопје: ФДУ.

Павловски, Мишел (2004) *Театарот и митот*, Скопје: МИ-АН.

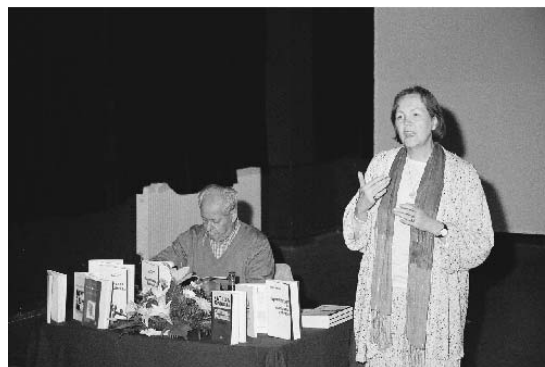

Книгите се резултат на претходно одбранетите докторски дисертации на театролозите Наташа Аврамовска и Мишел Павловски, и на магистерската теза на Љупчо Јованов.

Сите три студии сопствените теориски постулати ги развиваат врз исклучително компетентни, во светски релации актуелни (безмалку „трендовски“) театролошки школи, чии што постигнувања веќементно ги аплицираат токму врз домашниот, македонски драмски и театарски материјал. Благодарение на ваквата стратегија, македонската драматика и македонскиот театар се стекнуваат со важна привилегија: постојано да бидат следени, коментирани и толкувани од својата сопствена, автохтона, автентична театролошка мисла.

Во интересната промоција, д-р Лужина ја истакна важноста на современата македонска театролошка наука и значењето на младите театролози, кои со овие свои изданија придонесуваат македонската театрологија да биде водечка во регионот. За книгата на д-р Павловски - *ТЕАТАРОТ И МИТОТ*, таа истакна дека оваа книга е *обемна, исцрпна и во најголем дел аргументирана анализа на феноменот земен за обработка (македонската драматика). Истражувањето авторот го извршил врз мал, но репрезентативен број примери и дека притоа употребил соодветни научни методи, но и изградил сопствени-поинакви методи.*

За книгата на д-р Аврамовска, насловена како *ВО ВИТЕЛОТ НА ДЕРЕАЛИЗАЦИЈАТА*, промоторот д-р Јелена Лужина, ја нагласи актуелната употреба на методите на интертекстуалност и автореференцијалност како мошне значајни при конципирањето на научна методологија потребна за анализи од овој тип. Иако е искористен скоро истиот корпус на текстови за анализа, како во книгата на Мишел Павловски, Лужина ја нагласи поинаквата методологија на работа, како и тоа дека авторката за овој труд користела *обемна стручна литература, преку чие што соодветно консултирање се дадени бројни докази за нивно користење на мериторен начин.*

Книгата на Љупчо Јованов *АРХИТЕКТУРА НА СЦЕНСКИОТ ПРОСТОР*, како што повеќе пати нагласи д-р Лужина е интересна за македонската театарска јавност од повеќе причини. Првата и најзначајната е во тоа што ова е едно ретко издание, кое во однос на неговиот предмет на интерес го немаат и повеќе театролошки школи во регионот. Книгата на Јованов е *мошне солидно реализиран труд*. Неговиот автор ги извршил анализите на *исклучително релевантни примери/корпуси на двајцата радикални реформатори на театарската уметност на дваесеттиот век (КРЕГ и АПИЈА).*

Д-р МИШЕЛ ПАВЛОВСКИ ја промовираше книгата драми од Трајче Кацаров, насловена како *ЧАЛИК ЧАМАК*, издание на *Македонска реч* (2005)

Во книгата се објавени следниве шест пиеси: *Гард, Челик Чамак, Дефект, Војдан, Дворно место и Долго доаѓање на џејлише*.

Промоторот д-р Мишел Павловски, рече: *Збирката драми на Трајче Кацаров дефинитивно авторот го воведува во сериозната плејада македонски драмски автори, кои сакале тие или не, по творештвото се дефинираат во некоја постмодерна македонска драматика. Она што е значајно е карактеристиката за сите драми во книгата е историјата да ја препрочитува, не само националната историја, туку и воопшто, и уметничката, театарската историја да ја препрочитува без комплекси.*

После промоцијата од страна на д-р Мишел Павловски, по посебна желба на издавачот, драмите на Кацаров ги промовираше и Тодор Кузманов. Тој во својата промоција истакна дека, првата појава на Трајче Кацаров како драмски автор се случува на почетокот на 90-тите години на минатиот век. Најпрво тој се огласи со кратки драмски форми. Од тој настан единствено останува показателноста дека авторот пред се и над е заинтересиран за комуникацијата со публиката.

Денес, четврток, 9 јуни, м-р Ана СТОЈАНОСКА, антологијата:

Лужина, Јелена (прпр.) (2004) *ММЕ... АНТОЛОГИЈА НА НОВАТА ЕВРОПСКА ДРАМА*, Скопје: Магор.

На денешната промоција, Ана Стојаноска ја истакна посебната контекстуализација околу објавувањето на антологијата, единствена од ваков тип кај нас, која заедно со појавата на самиот тренд, ги презентира и неговите најдобри претставници. Новата европска драма за македонската театралика е важен тренд, како што истакна промоторот, поради актуелноста, но и афирмирањето на македонската драматика. Поточно, Дејан Дуковски, резимирано хронолошки прв го воведува трендот и тоа во светски рамки со драмата *БУРЕ БАРУТ*. *Новата европска драма жанровски определена како нов тренд во драматургијата синестетички дефиниран како драматургија на „крв, сперма и пот“*, е теориски детерминирана во предговорот на книгава, насловен како *Театар како шлаканица* од приредувачот на антологијата проф.д-р Јелена Лужина. Книгата е поделена во три блокови. По интимно-теориски експлицираниот предговор, следува блокот насловен како *Седуммина*. Антологијата ја отвора драмата на Сара Кејн *Разнесени*. Потоа следуваат: *Shopping & Fucking* на Марк Рејвенхил, Антони Нилсен и неговата драма *Цензор*, Дејан Дуковски и *Маме*

му ебам кој прв почна или Голема брзина на стоењето, со поднаслов *Параноја* е четвртиот, по хронолошки редослед на објавување претставник на седуммината. Меѓу двајцата талентирани Балканци – Дејан Дуковски и Биљана Србљановиќ е петтиот – Германецот – Мариус фон Мајенбург и *Огнено лице*. Српската писателка Србљановиќ и *Супермаркет*, се шести. Седмиот, емотивно најекстремниот, со инвертирана руска чувствителност е и најмладиот во овој антологиски избор се вика Василиј Василевич Сигарев и да - доаѓа од Русија и да - е еден од најталентираните студенти на уште актуелниот драмски чудак – Николај Кољада со *Пластелин*. Преводите се на Срѓан Јаниќијевиќ, Јасмина Дуковска, Наташа Аврамовска и Мишел Павловски. *Последниот дел е именуван како Посвета, и во него е поместена драмата на Бернар-Мари Колтес Робершо Зуко, во превод на Деспина Ангеловска. Во издание на „Магор“ оваа антологија е еден убав печат за трендот наречен нова европска драма, во кој освен драмските текстови поместена е и емотивно-научна теориска студија за самиот жанр. Кога ќе ја прочитате книгава, овие 411 страници ќе ви се чинат како еден од патниците со кои сакате да патувате постојано!* – рече на крај, промоторот м-р Ана Стојаноска.

А, Тодор КУЗМАНОВ ги промовираше книгите:

Андревски, Живко (2005) *Комуникативна култура*, Скопје: Макавеј.
Миневски, Блаже (2005) *Вистински настан*, Скопје: Макавеј.

Новото издание на Книгоиздателството Макавеј, книгата драми *Висински настан* од драмскиот писател и прозаист Блаже Миневски, во која се поместени три драми и две филмски сценарија, ја промовираше Тодор Кузманов. Тој зборувајќи за книгата, рече: *Во книгата се поместени драмите: Висински настан, Процес Кафка, Бела и филмските сценарија Мара, и Виделина. Овие пет со неговите претходни драмски дела чинат една целина како според тематската преокупација, така и според жанровската определеност или поправо неопределеност.*

Всушност Миневски, како и на своите почетоци, така и овде со речиси секоја драма врзува некој поднаслов кој ја дообјаснува и кој би рекле дека не помага за нејзината жанровска квалификација туку напротив има за цел да се спротивстави на истата. Неговите драми содржат фрагменти извлечени и позајмени од историјата или сегашноста, а по правило во една дифузна и дисперзирана форма која меѓу другото се огледа во многубројните слики кои без исклучок ќе ги сретнете во сите наведени дела на оваа негова најнова книга.

И Н Т Е Р В Ј У

Билтенот ја искористи приликата и присуството на пријателите на Фестивалот за да направи неколку кратки интервјуа, и тоа со:

Д-р ЈЕЛЕНА ЛУЖИНА, театролог, ред.проф. на ФДУ-Скопје,
водител на Институтот за театрологија

Б: Д-р Лужина, ја обмислувате македонската театрологија години наназад, оставате свој печат, но ова секако нема само документаристичка вредност. Вие длабите и во корените, тоа е дел од нашата историја?

Јелена Лужина: Театарот и не е толку важна работа за живеење на еден народ. Без него сигурно не се може, но сигурно има и некои поприоритетни работи во нашето секојдневие, така што во таа егзистенцијална или политичка, не дај боже, смисла, театарот не стои високо на таа ранг листа, освен за нас кои избравме да се занимаваме. Но, јас не мислам дека се занимавам со театарот како професија, за мене е тоа начин на живот.

Б: Институтот за театрологија постои седум години, полуформално во рамките на ФДУ, како една од дејностите на катедрата за теориски и историски предмети која функционира на Факултетот.

Ј.Л.: Во текот на изминатите години, Институтот за театрологија пристапи кон темелно, систематско, внимателно истражување и обработување на сето она што е театрографски податок од секогаш до денес. Со други зборови, нас не интересира сето што покажува било каков знак, врска или допир со театарскиот чин дури и на ниво на метатеатарската, паратеатарската театралност на обредите, обичаите и ритуалите, па се до најсофистицираните театарски претстави кои се изведуваат на сцените од професионалните сцени.

Театрологијата е многу сложена наука која има четири генерални дисциплини. Прва задача на театрологијата е да ги рекогностичира, евидентира, утврди, провери и документира фактите. Ние тоа го правиме онака како што му личи на времето со дигитален запис. На тој начин, фактографските материјали преку овој метод се достапни по најкраток можен пат, пребарливи по неограничен број основи. Ние поседуваме база на податоци која е најголема и во држава и во регионот и на Балканот, единствена, која е толку сеопфатна и целосно во дигитална форма. Ние сме, кога е во прашање македонската театролошка наука, на врвот и не е нескромно, ниту претенциозно да се каже тоа.

Б: Вие бевте многу упорни во намерите да воведете практика пред секој фестивал да ги соберете луѓето компетентни и остручени да полемизираат, да разговараат на широки теми, но на едно друго ниво, за да се знае кое е што и какво е нештото.

Ј.Л.: Јас направив циклус театролошки симпозиуми на четири клучни теми и секоја од нив ги покрива една од дисциплините на театролошката наука.

Б: Колку ова му помогна на Фестивалот?

Ј.Л.: Не знам колку му помогна на Фестивалот, нам многу ни значеше затоа што како театролози ги проверивме некои работи, малку ја разбуричкавме тињата и објавивме четири огромни книги со над 2000 страници материјал со текстови, коментари и анализи. Со тоа и создадовме услови да расчистиме со себеси и да почнеме од ново, по наш пат, со нова теорија и методологија која се применува во светот, со секој респект на минатото.

Незнам колку Фестивалот успеал да ќари од тоа, можеби не толку многу колку што можел. Можеби Фестивалот не научил како да го користи тоа што го создал, што помогнал да се создаде, но можеби ќе го менаџира тоа и ќе научи како да профитира од сопствениот труд.

Б: Неизбежно е на ваква пригода, да ни кажете како гледате на четири деценискиот опстој на Фестивалот.

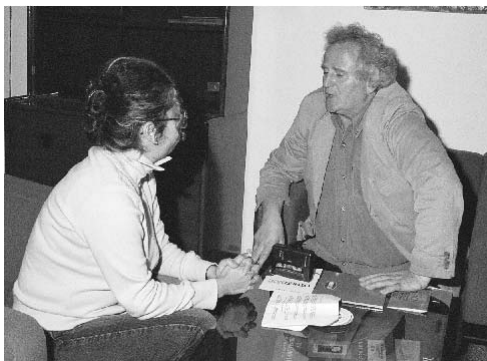
Ј.Л.: Со респект. Страшно е важно да опстои четири децении еден фестивал. Сосема е друго прашање каков треба да биде тој Фестивал. Дали тоа треба да биде Фестивал на национална драма, значи мора да се реши каков естетички концепт ќе градиме, дали ќе биде Фестивал на кој ќе доаѓа се што се прави, па тука ќе се покаже само или ќе биде Фестивал што ќе има активна позиција во македонскиот театарски живот, позиција од која ќе може да модерира создавање на репертоарите на македонските театри. Ако имате концепт и ако велите ние следниве три или пет години ќе презентираме, ќе обратиме најголемо внимание на ваква и ваква естетика, каква било, тоа е прашање на концепт, тогаш и театарите ќе бидат подготвени и ќе имаат причина да поставуваат претстави кои што ќе бидат курентни за еден таков Фестивал. Овој Фестивал има тешкотии со својот концепт, но со голем респект гледам на неговите 40 години. Тоа е страшно важна културна мисија која овој фестивал ја одработи и таа мисија го обврзува да се свести, да се преброи и да размисли многу сериозно, со помош на театролошката наука, како да продолжи, а мора да продолжи, има обврска да продолжи. На Овој Фестивал втемелувач е професорот Илија Милчин и знам, дека тој од нас, каде и да е сега, очекува неговото дело да го продолжиме на оној ингениозен начин на кој што тој го стори.

Билтен: По 7-8 години повторно со текст сте застапен на Фестивалот, на кој имате добиено две награди за текст. Што значи тоа за Вас да се биде присутен сега и овде на Јубилејот?

Јордан Плевнеш: За мене овој фестивал има големо значење, бидејќи во Прилеп во 70-те години на иницијатива на Живко Чинго, бев поканет, како млад автор да ги водам разговорите по секоја претстава. Тоа беше мала духовна револуција во мојот живот, бидејќи целата меморија во новата европска историја е сврзана за овој град, од антиката до денес. Протекува секогаш пред моите очи и она што секогаш е митска тајна на нашето траење. Се одвива еднаш годишно во Прилеп, на овој фестивал во којшто, честопати се велело низ историјата, дека во Македонија и воздухот мириса на театар и во таа смисла, прилогот на националниот Фестивал „Војдан Чернодрински“ е многу неспоредлив во она што е културна ризница на Македонија. Ме врзуваат голем број на интимни спомени за овој фестивал и голем дел од моите текстови што се играни низ светот всушност прво биле играни во Прилеп. И секогаш кога ќе слушнам некој аплауз за моите пиеси насекаде во светот, секогаш мислам на првиот аплауз во Прилеп.

Б: *Последниот маж Последната жена* е Вашиот последно поставен текст, тука и во Франција. Зошто *Последниот маж* и *Последната жена*?

Ј.П: Насловот е избран во една симболичка рамка, бидејќи во таа пиеса она што е суровост во современата историја, дека хуманизмот нема никакви шанси во иднината на човештвото, се претвора во дијалог меѓу еден пијанист што шета по гробиштата на светската историја и којшто мисли дека последниот пристап на човечката надеж ќе биде љубовта. Во таа смисла пиесата има едно реквијемско значење и затоа го носи тој наслов, но тоа не значи дека со неа завршува се. Можеби, таа е новиот почеток на мислата дека сепак може да пишува театар по Бекет, по Јонеско и дека театарската мисла, мислата на драматургија, како што покажуваат спомените во античките амфитеатри во Македонија во последните 3000 години е една од ненадминатите човечки активности.

Б: Речиси сите Ваши текстови досега ги поставувале двајца режисери: Љубиша Георгиевски и Владо Цветановски. Како произлезе соработката со Станкоски?

Ј.П: Соработката беше започната во времето кога Станкоски беше директор на Драмскиот театар 1999 година и 2000 година. Бидејќи тогаш

се постави една пиеса на Ромен Гари, се викаше **Европа** со француски и македонски актери, тогаш ја режираше Патрик Вершурен. Тој е еден голем пријател на македонската култура, кој долго време соработува со мене и помага во афирмацијата на наши театри и тој имаше прекрасна идеја повеќе дуо драми, од повеќе европски земји да бидат поставени и на повеќе јазици да се играат. Прв таков проект е **Последниот маж, Последната жена** меѓу театрите „Ефермерид“ од Франција, Театарот New Field од Англија и Драмскиот театар. На тој начин ова е прва средба со режисерот Станкоски, којшто вроди еден резултат, кој по париските и македонските изведби беше оценет како едно ново видување по праизведбата која беше во режија на гостинката од Москва - Мика Кусенкова.

Б: Во Вашите драми трагате по идентитетот, по меморијата, милувате да зборувате за историски личности, трагајќи по различни ситуации. Зошто?

Ј.П: Има ситуации во историјата кои симболички можат да ја одредат една земја и нејзиното значенско поле. Во таа смисла, она што може да биде наречено духовен ситуационизам во Македонија се врзува, се разбира, можат да се земат мигови од антиката, од римското време, да речеме во **Подземна република**, сите тие слоеви беа слеани во една симбиоза, сите тие ситуации од писмото на Орце Поп Орданов, една ситуација кога тој се самоубива, и таа ситуација е многу симболички цврста рамка на она што мене интересира како дигресија во потрагите по идентитетот.

Б: Тука секако се надоврзува и новиот текст *Последниот ден на Мисирков*

Ј.П: Да, тој текст е една пиеса во која се случува од изгрејсонце до зајдисонце, се минува низ целокупната одисеја низ животот на Мисирков, на тој балкански лингвистички Моцарт, но таа пиеса по нејзиното претставување по повод 100

годишнината од излегувањето на книгата *За македонските работи*, којшто беше организирано во МАНУ, пред голем број афирмирани личности од македонистиката, ја очекува својата изведба.

Така што јас би бил многу среќен да ја видам на македонскиот фестивал.

Б: На крајот, ценејќи го Вашето внимание, да Ве запрашаме за споредбата македонски-европски театар?

Ј.П: Знаете денеска, во ова што се случува во светот, се создава чувство дека сите сме едно семејство. По двасетина години присуство на голем број сцени имам чувство дека понекогаш

ми се јавува на пример Марица Ниера од Боливија, и ми вели што има ново ново во Прилеп. Тоа го чувствувам дека светот е едно глобално село и е Европа во него. Во таа смисла она што е вредност во македонскиот театар, е вредно. Еве синоќа присуствувавме на извонредна претстава од Штипскиот театар и режисерот Дејан Пројковски. Млад Ансамбл. Направија да верувам дека присуството на прото мајсторот Коле Чашуле, покажува дека **Црнила** е една пиеса која што има вечни елементи на вредност, бидејќи самата светска историја е еден вечен водовортеж на злокобните сили и страсти на она што денеска во светот се нарекува политика или уметност

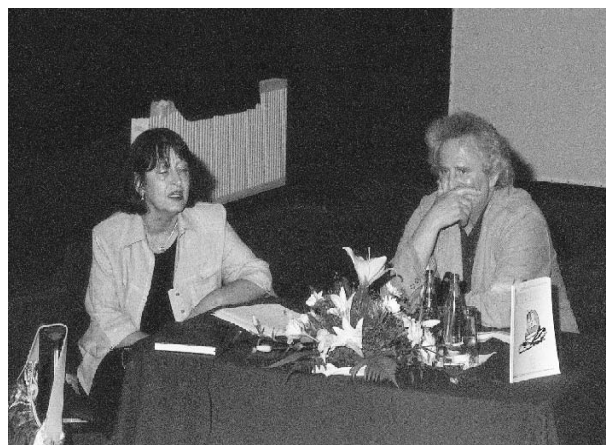
Денес,

ТОЧНО НАПЛАДНЕ, СО МАЈСТОРОТ: ЈОРДАН ПЛЕВНЕШ

Фестивалот од пред три свои изданија ја востанови серијата разговори, насловени како *Точно напладне, со Мајсторот*. Модератор на овие разговори е еминентната македонска театарска критичарка - Лилјана МАЗОВА. Конципирани како запознавање на фестивалската јавност со актуелната тематика на авторовите дела, Мазова, на овие разговори авторите до целост И ги пренесува на публиката, иведувајќи го од нив она што во моментот е важно, провокативно, елементарно. И во ова издание на Фестивалот, како и во претходните две (со Горан Стефановски и Љубиша Георгиевски), модераторот одбира еден значаен македонски театарски автор, кој својата активност ја остварува и/или продолжува надвор од нашата земја. За денешниот разговор одбран е **ЈОРДАН ПЛЕВНЕШ**.

Кој е Јордан Плевнеш?

Драмски автор, кој живее и работи во Париз. Претставник на постмодерната во македонската драма. Автор кој има обелоденето 11 драми, од кои 10 се играни на македонската театарска сцена. Повеќето од нив се преведени на повеќе јазици и се изведени на сцени низ Европа и САД. Ова само како вовед, бидејќи за неговото творештво со него разговараше театарскиот критичар - Лилјана МАЗОВА. Нејзиниот разговор го наслови како **ЗАКОЛНАТ ПРЕБАРУВАЧ НА МЕМОРИЈАТА НА СВЕТОТ**. Потоа истакна, *Плевнеш е автор кој во своите драми*

заколнато ја пребарува меморијата на светот во Македонија и од Македонија, личностите од драмите ги бара од минатото за да го покажат времето во кое е авторот/во кое сме ние. Омилен му е 20 век во кој создава корелации меѓу историските личности од помал или од поголем формат и меѓу нив го става обичниот трагач/мал човек од Македонија, од Балканот, некаде заскитан по белосветските подземја. За тајна на животот ја определува смртта, создава драмски глувонемни ликови кои се совеста на другите јунаци од неговите драми. Создава свој интерепланетарен систем на драматиката со која ТОЈ владее. На сите понатаму им создава тешкотии од типот како да се протолкува или да се влезе во тој сложен свет на Плевнеш во кој е се можно. Во кој паралелно се делат и множат трагедија на народ и трагедија на заблуда. Имињата на ликовите му се од светот на малиот човек од тука, но судбините низ соништата за живите или за мртвите им се преплетуваат низ личности и ликови од белосветската меморија.

За ирејсџавиџа, оџџосле...

АДЕМ КАРАГА, директор на Албанскиот театар:

Како и да е, четириесет години на Черндрински не се малку. На Фестивалот учествувале доајени, доајени.... Јас сум млад и во театарот, но битно е што тука се среќаваме да комуницираме, без разлика на минатото. Посакувам една најискрена желба за долг живот на овој Фестивал. Тука разменуваме идеи.

Забелешката за отсуството на симултан превод, ја прифаќам и многу ми е жал. што се однесува до текстот, други луѓе имаа обврска да го преведат, да дојде до нас, а ние да го проследиме до Фестивалот, за да има симултан превод. Но, ете, како и да е, таа одговорност ја преземаме ние, се надеваме дека тоа нема да се повтори, зашто, покрај тоа што публиката гледа добри костими, добра сценографија и актерска игра, недостасува да се разбере текстот.

МЕРЛИНДА САИТИ, актер

Претставата многу добро функционира на сцена. Јас добро ја доживеав улогата. Ова ми е прва поглавна улога зашто сум млада дипломирана актерка од пред две години. Бев воодушевена што ми беше доделена улогата. Текстот ми е омилен, се играше пред 18

Албанскиот театар од Скопје, во официјалната програма ја изведе претставата **ФАНИ ДОАЃА САМ** од Ресул Шабани, во режија на Адонис Филипи. Сценографијата е на Беди ИБРАХИМ, а костимографијата на Благој МИЦЕВСКИ. Музиката е авторско дело на Клемент МАРКУ. Во претставата играат актерите: Џевдет ЈАШАРИ, Мирлинда САИТИ, Теута АЈДИНИ-ЈЕГЕНИ, Зијадин МУРТЕЗИ, Дрита КАБА-КАРАГА, Блерим ИСМАНИ, Сабедин СЕЛМАНИ, Хисмет РАМАДАНИ, Јлбер МУРТЕЗИ, Бекир НУРЕДИНИ, Елхаме БИЛАЛ, Мехди АЛИДЕМИ, Диар ЏАНИ, Рефедин ШАКИРИ, Решат АЛИУ и Висар ВИШКА.

години. Публиката изрази голем интерес. Режисерот не го знаевме. Филипи доаѓа од Албанија. Имавме многу добра соработка. Со нас работеше академски, школски, што е потребно за еден млад актер.

БЛЕРИМ ИСМАНИ, актер

Имавме повеќе емоции за претставата и јас сум многу задоволен како одигравме. Соработката со режисерото, на огромно задоволство, беше одлична. Сметам дека го исполнивме она што режисерот од нас го бараше, сепак тоа треба да го каже тој, а се разбира и публиката.

САБЕДИН СЕЛМАНИ, актер

За сите претстави, не само за оваа, за нас, како млада генерација актери побитен е процесот на работа, отколку самата презентација. Тоа е веќе резултатот што ќе го гледаат другите. Доаѓаме од успешен театар кој го прошетал цел свет и очигледно тука е воспоставен добар процес на работа. Младата генерација секогаш може и подобро.

Во ситуација кога нема симултан превод на текстот, целата концентрација на гледачот е насочена на актерската игра, сценските решенија и изборот на музиката. Тогаш појасно станува сознанието дека пред вас е една солидна, претежно млада екипа актери на одличниот ансамбл на Албанскиот театар. Актерите соодветно се носеа со дејствието, а музиката како битен елемент го надополнува впечатокот. Од овој аспект, претставата создаде солиден впечаток на зрела игра.

Продуцентското трио „Футура 2/2“, Театар-фест и Драмски театар - Скопје, во рамки на официјалната програма ја прикажаа претставата **ДРУГА СТРАНА** од Дејан ДУКОВСКИ, во режија на Слободан УНКОВСКИ. Сценографијата е костимографијата се на Хана ЛАНДЕС (од Германија) и избор на музика е на Влатко ГАЛЕВСКИ. Во претставата играа актерите: Јовица МИХАЈЛОВСКИ - Лаки, Ирена РИСТИЌ - Лили, Камка ТОЦИНОВСКИ - Мала и Тони МИХАЈЛОВСКИ - Трики.

За ѝрејсџавиџа, оѝѝосле...

СЛОБОДАН УНКОВСКИ, режисер

Првично ова е копродукција меѓу Драмски театар и Театар-фест. Текстот е на Дејан Дуковски. Тој е праизведен во Копенхаген. Нашата изведба е прва на македонски јазик. Сега се работи во Германија и во Белград и според мене, претставува еден значаен чекор во новиот израз. Така не лесно, но со голема мерка ја направив претставата во која се говори за четири луѓе, два пара што се мешаат меѓу себе. Една вечер во кафуле прават резиме на својот животи и односи. Претставата нема хронолошки ред, оди по друг ред и практично има

Љубовта и смртта се двигател на универзумот во чие средиште е човекот. А кога работите ќе се изместат од статичноста и се постават наопаку, имаме дилема дали дилема е искривениот свет. Токму таа искривена слика е фундаментот на претставата *Друга страна*. Ако постои друга, тогаш треба да постои и прва страна, на која се невините, успешните, среќните и на кои не им треба “куршум у глава за утеха”.

Актерската игра доминира во претставата исфрлајќи ги ликовите на преден план, наспроти сценографијата. Нема потреба за раскошни сцени, накитени декори, сценски ефекти. Во превртениот свет се е просто, едноставно.

десетина сцени кои се случуваат во пет временски зони. Многу е интересна и секој по гледањето на претставата може да ги состави сцените како сака. Парадоксот со оваа претстава е што подобро помина во Ријека и на **Стериино позорје** во Нови Сад, отколку во Скопје. На **Стериино позорје** проработи до крај и можам да кажам дека беше една од најуспешните претстави. Претставата е поканета на Биеналето на Млада европска драма во Визбаден и на МЕС во Сараево и навистина, ми е мерак што постои интерес за неа. Жал ми е што оваа претстава ја видоа малку луѓе, зашто таква е концепцијата. За на мала сцена е. Но доколку има интерес повторно можеме да дојдеме.

За ѝрејсџавиџа, оѝѝосле...

СТУДЕНТИТЕ:

(во еден глас) Положивме! Ние и претходно ги добивме оценките. Вечерва настапивме со голема возбуда и уживање заради пригодата.

Супер поминавме на фестивалот, и без енергијата на публиката претставата немаше да биде така добро примена како ова овде на Фестивалот.

Имавме успешна колективна игра, тоа е плод на заеднички проби и заедничка работа значи претставата е работена без кореограф од нас самите.

Студентите на Факултетот за драмски уметности - Скопје, од класата на проф. Кирил Ристоски и асс. Зоја Бузалковска, во полноќниот термин ја изведоа претставата **ОРЕСТИЈА** од Есхил. Претставата е работена и изведена како испитна претстава. Фокусирани кон самата претстава И максимално мотивирани, студентите ја изведоа претставата пред преполниот салон на Народниот театар од Прилеп. Во трите чина на прочуената трагедија на Есхил, играа студентите (по редоследот на појавувањето): Филип Трајковиќ, Трајанка Илиева, Мики Анчевски, Викторија Степановска, Александар Тодески, Димитрија Доксевски, Филип Мирчевски, Маја Андоновска, Наташа Наумоска, Драгана Костадиновска, Винета Дамческа, Јулија Милкова и Ненад Нацев.

Оваа година повеќе работиме физички театар, тоа го покажавме и со **Орестија**, еден нејзин дел со режисерот Бузалковска, адаптиран за отворањето на Фестивалот прикажавме пред платото на Центарот за култура.

• Во среда

За ѿрејсѿаваѿа, оѿѿосле...

ДЕЈАН ПРОЈКОВСКИ, режисер:

Претставата е изградена како современ ритуален театар. Таа е крик за идентитетот на еден народ. Секоја генерација на ова парче земја се бори да го сочува, секоја генерација има свои предавници - своја револуција. Ние на почетокот од векот знаеме ли кои сме и што треба да правиме. Имаме ли своја револуција? Наоѓајќи се секогаш на раскрсница знаеме ли да тргнеме по вистинскиот пат, и што е поважно, имаме ли доблест да се враќаме од погрешниот пат и да почнеме свој почеток? Како млади луѓе освен што ги изговараме и сме ги учеле некои фрази во претставата, се обидовме да ја пронајдеме нивната вистинска смисла и сила: **Слобода или смрт...**

РУБЕНС МУРАТОВСКИ, актер:

Во Македонија има само предавници, барем досега. Јас немам да кажам ништо ново со тоа што Вас и или себе ќе се наречам предавник-Луков. Луков е најмоќниот предавник, а воедно и најгордиот меѓу нив. Тоа беше стартната почетна точка на градење на ликот. Се надевам дека сите ние конечно ќе сфатиме дека постојано одиме по кривиот пат и дека по некое време ќе го најдеме правиот пат. Од секогаш сум сакал и ми било големо задоволство да играм негативци, посебно што овој негативец „работи“ против мене и мојот народ, тогаш сите стравови и кошмари полесно излегуваат на сцена. Беше големо задоволство да работам со екипата на Штипскиот театар и со режисерот Дејан Пројковски.

Народен театар - Штип во 19.30 ја изведе претставата **ЦРНИЛА** од Коле ЧАШУЛЕ, во режија на Дејан ПРОЈКОВСКИ. Актуелизацијата и адаптацијата на текстот се на режисерот. Сценографски е обликувана од Владо ГОРЕСКИ, а костимографски од Благој МИЦЕВСКИ. Музиката е на Горан ТРАЈКОВСКИ, а кореографијата на Александра ХОНГ. Во претставата играат актерите: Рубенс МУРАТОВСКИ – Луков, Игор СТОЈЧЕВСКИ - Фезлиев, Кристина АТАНАСОВА – Неда, Методија КОЛОСКИ - Младичот, Пеце РИСТЕВСКИ - Иван, Владимир ТУЛИЕВ - Христов, Ива ЗЕНДЕЛСКА - Милка, Благој ВЕСЕЛИНОВ – Методи и Далибор САЗДОВ - Детенадеж. Музичари се: Борче КОСТАДИНОВ и Иле КОЛЕВ - Кларинети.

ИГОР СТОЈЧЕВСКИ, актер:

Претставата нуди сосема нова естетика и ново читање на текстот на Чашуле, којшто ние како млада, нова генерација го најдовме како возбудливо и инспиративно. Независно од тоа што го нуди текстот, ние понудивме и паралелна приказна преку танцовиот театар, како на пример во **Тешкото** е собрана целата историја на македонскиот народ. Задоволен сум од соработката со колегите-актери и режисерот и мислам дека понудив ново толкување на ликот на Фезлиев.

КРИСТИНА АТАНАСОВА, актер:

Од самиот почеток ни беше јасна идејата што сакавме да добиеме со претставата, а тоа е да ја прикажеме реалната сегашност, на еден наш начин, т.е., сакавме да бидеме цинични. Мислам дека успеавме во тоа. Неда ја извадивме од иконата на битовата жена и ја ставивме во рамките на една раскрсница низ којашто поминуваат сите патишта низ Балканот, претставен како круг, кој таа на крајот го затвора. Ја сакам соработката со Пројковски која е многу релаксирана и конкретна.

МЕТОДИЈА КОЛОСКИ, актер:

Среќен би бил кога публиката би прифатила барем 50% од интензитетот на болката и жестокоста, со која ние ја доживеавме **Црнила**. Драматичноста во линијата на Младичот е клучниот фактор кој за мене оваа улога ја прави еднократна и голема.

Пројковски со претставата успеа да докаже дека она што е во **Црнила** е драма на човекот, драма на идејата во која се осудува нечовечкото во човекот, во која се дешифрираат човечките падови. Тој Луков, Фезлиев, Иван, Младичот ги претставува како луѓе со изгубена душа, кои не смогнуваат сили да се справат со сопствената немоќ. Сето тоа, Пројковски добро го спакувал, не пропуштајќи да внесе елементи на еден вид ритуален театар, кој во последно време е доста актуелен и често практикуван токму од самиот режисер. Се на се одлично издание на Штипскиот театар, кое беше одлично примено од публиката.

Во 20.00 часот, на сцената на Народниот театар од Битола се играше претставата во *off програма* на Албански театар – Скопје. Претставата **СОСЕДИТЕ** Хенри АДАМ ја режираше Срѓан ЈАНИЌИЈЕВИЌ. Сценографијата е на Илина АНГЕЛОВСКА, а костимографијата на Никола ЕФТИМОВ. Во претставата играат актерите: Џевдет ЈАШАРИ, Адем КАРАГА, Ајета РЕЏЕПИ и Хисмет РАМАДАНИ.

За ѓреџсџавџа, ѓреџходно...

МАЗОВА, Лилјана: **Малите луѓе во глобалните проблеми**

(Нова Македонија, 12.01.2005)

И според авторот Адам и според она што го поставува и остварува режисерот Јаниќијевиќ, од сцената се следи урбана драма (дејството е сместено во Лондон, меѓу луѓето од најниските општествени слоеви). Во средиштето на сценското дејство е состојбата со која денес светот живее, а кај нас е исто исклучително чувствителна и актуелна. Глобално за поаѓалиште го има односот кон муслиманскиот свет по настаните од 11 септември 2001 година - терористичките напади врз САД, по што се создаде и таквото изразено антиисламско расположение, а префрлена во нашиов простор и време исто го отвора прашањето на препознавањето на/со темава. Значи, драмата и временски е многу блиска до денешната, пак глобална, антиисламска расположба. Драмата на Хенри Адам прво е поставена во Велика Британија, таму минатата година, освен што беше високо вреднувана, е и наградена, и истата изведба гостуваше и во Скопје (30 септември 2004). Се игра во две верзии во Шпанија, и сегашната изведба на сцена во Македонија е практично нејзино четврто поставување во светот, се разбира, за релативно кусо време. И уште еден податок: гостувањето на англиската изведба во Скопје на "Луѓе од соседството" беше преку Британскиот совет во Македонија, кој е и копродуцент (финансиер) на претставата на сцената на Албанскиот театар во Скопје. Отворената и концентрираната драматургија на Адам на темата/темите за луѓето од периферијата - жртви на сиромаштијата и на светската политика, за режисерот Јаниќијевиќ е можност, заедно со актерите, драмската приказна да се збие во жестоко исповедна драма/претстава во која актерот е оној кој ги држи конците на дејството во свои раце.

За ирејсџаваџа, оџџосле...

ПЕТРОС ПАНАМАС, режисер

*Ова не е моја прва соработка со Велешкиот театар. И со првата претстава го работевме Аристофан, а сега се одлучивме за **Жени во народното собрание**. Бидејќи, сум роден и пораснат во Грција, имаме голема традиција со Аристофан и другите антички текстови. И по **Плутос** претстава која ја поставивме во 1999 година, еве, соработката ни продолжи. Претставата е многу современа. Текстот е стар, пишуван пред 2500 години, и без поправки и адаптација го работевме и мислам дека без скратување, без допишување, претставата е многу интересна.*

Претставата се интерпретира, има многу смешки, многу комични ситуации, таа досега е изведена 15-тина пати, а премиерата беше на 12-ти март и со оваа претстава ќе настапиме во Стоби.

Жени во народното собрание како режисерска провокација е умна идеја во денешно време. Аристофан всушност прави исмејувања со идеите од матријархатот, со некои комунистички идеи на кои и денес можеме да се навраќаме.

ШЕНКА КОЛОЗОВА, актер:

За жал, изгледа дека не е време за жените. Ако било време за жените досега ќе ја имале власта. Значи, нешто ни недостасува на нас жените или нешто имаме премногу, па сметаме дека не треба власта да не затруе, оти знае да биде отров според последиците што

Претствата **ЖЕНИ ВО НАРОДНОТО СОБРАНИЕ** е комична пиеса, која не се задржала на толкувањето на зборовите на Аристофан, туку нуди и дневнополитички дијалог, современи случувања, препознатливи ситуации. Во интерпретацијата на Аристофан се избегнала фриволноста, но се додале некои елементи премногу видливи или до крај соголени, препознатливи, што и без тоа би се читале доволно јасно. Публиката во најголем дел се смееше на комичните сцени и реплики, но имаше и такви кои ја напуштија претставата. Целта и на режисерот и на екипата била да се долови забава преку една идеја која не е ниту, нова ниту исцрпена за нова размисла и театарско осмислување.

Национална установа Центар за култура - Театар „Јордан Хаџи Константинов-Цинот” - Велес во 22.00 часот, на сцената на Народниот театар во Прилеп ја прикажа претставата од античкиот комедиограф АРИСТОФАН - **ЖЕНИ ВО НАРОДНОТО СОБРАНИЕ**. Претставата ја режираше Петрос ПАНАМАС. Сценографијата е на Илија НАСТЕВ и костимографијата на Невена ТАСЕВА-ПЕТРОВИЌ. Музиката е дело на Миодраг НЕЌАК, а кореографијата на Јагода СЛАНЕВА, со асистенција од Антонио КОВАЧЕВ. Во претставата настапија актерите: Кица ИВКОВСКА-ВЕЛЈАНОВСКА - Праксагора, Слободанка ЧИЧЕВСКА - Прва жена; Втора стара, Шенка КОЛОЗОВА - Втора жена, Зорица ПАНЧИЌ - Трета жена; Трета стара, Самоил СТОЈАНОВСКИ - Блепир, Кирил ГРАВЧЕВ - Соседот, Јордан ВИТАНОВ - Хремо, Александар ЃЕОРЃИЕВ - Прв граѓанин, Љубе ТЕРЗИЈЕВ - Втор граѓанин, Кети БОРИСОВСКА - Младата, Зоран ЉУТКОВ - Момчето, Весна ДИМИТРОВСКА - Прва стара - Викторија ТЕРЗИЈЕВА - Гласник.

ги гледаме кај мажите Мислам дека ни е убаво вака, јас сакам жената да биде жена, убаво е да си остане жена и да се трудиме што помалку да личиме на мажите.

КИЦА ИВКОВСКА-ВЕЛЈАНОВСКА, актер:

Мислам дека е време мажите да ни го направат светот убав. И ние тогаш ќе бидеме задоволни. Ова е една претстава за опуштање.

ЈОРДАН ВИТАНОВ, актер:

Тешко беше вечерва во претствата да се биде маж. Тешко нас, ако власта ја земат жените. Ова е знак дека треба светот за сите да биде поубав, а ние мажите да се трудиме тоа да се случи.

Гостите од Народен театар „Тоша Јовановиќ” – Зрењанин, Србија и Црна Гора и Арт Клуб „Занзибар”, ја изведоа претставата на Ненад ВУЈАДИНОВИЌ **LOOPING**. Режијата е на Драган ОСТОЈИЌ, кој е и автор на сценографијата и костимографијата. Исто така, режисерот го направи и изборот на музиката.

Во претставата играат актерите: Мирко ПАНТЕЛИЌ и Љубиша МИЛИЧИЌ. Вокалот е на Зага МАТЕЈИН

За ѝрејсѝаваѝа, оѝѝосле...

МИРКО ПАНТЕЛИЌ, актер

Претставата тука пред прилепската публика ја доживеав со еден благ страв. Говориме за луѓе, Македонци, а ние не сме одавде. Сум доаѓал во Македонија пред повеќе од петнаесет години, сега треба да зборувам за Македонците. Постоеше блага доза на страв. најмногу, не поради темпераментот, не од луѓето кои нам ни се слични, туку поради некои зборови како ќе ги изговорам, како ќе акцентирам. Но, слични сме според карактерот, емоциите, според однесувањето. И претставата одеше многу убаво. Додека ја работевме претставата, за нас беше поразличен поимот на печалбарството. кај нас во Војводина тоа е малку поинакво отколку во Македонија. Ни раскажуваа за луѓето кои заминале по парче леб во Австралија и во други земји. не го познавав тоа чувство на носталгија спрема родната земја, за еднаш да се вратат или кој знае не ќе можат. Само тоа беше непознаница.

ЉУБИША МИЛИШИЌ, актер

По одиграната претстава навистина многу добро се чувствувам. И кај мене имаше мала трема, но имав голема желба претставата да ја одиграам во Македонија. И токму првата претстава во Прилеп на вашиот Фестивал. Имав добро чувство дека публиката ме следеше и добро ме разбираше што зборувам. пријатно сум изненаден што во овој полноќен термин имаше толку голема посета. Срцето ми е полно. песните кои изворно на македонски се пренесени не беше тешко да се вклопат.

Театарот од Зрењанин по *Дупло дно* од Г. Стефановски, повторно поставува претстава од македонски автор. *LOOPING* е за македонското печалбарство, за вечниот копнеж на Македонецот да се врати во татковината. Но, на патот кон таа желба се отвораат прашањата и дилемите на себепронаоѓањето. Двајцата актери од театарот од Зрењанин ги доловуваат мошне успешно тие линии на дилема, на внатрешна трагика отворајќи ги прашањата за одмаздата и проштевањето. Тоа е вид на драматургија која повеќе потсетува на филм. Убаво беше домашната публика да види како гостите ги доловуваат драмските прекршувања во психата на Македонецот - печалбар.

ВЛАДИМИР ГРУБАНОВ, директор на Куклениот театар при Театарот во Зрењанин: *Нашиот куклен театар има 50 годишна традиција и имаме веќе целосна екипа за играње на куклените претстави. Соодветна актерска екипа, куклите сами сега ги работиме во нашите работилници и може да се рече дека сме на рамништето од Бугарскиот куклен театар. Бидејќи татковината на куклениот театар е Чешка често користиме нивни искуства и режистерски и во поглед на текстови, иако во куклениот театар побитни се дејството, импресиите владеенето со куклите. Годишно правиме по пет претстави и може слободно да се пофалиме дека зад себе имаме 283 награди. само годинава освоивме осум. Прилепскиот театар изрази желба за соработка и таа ќе ни биде прва во Македонија. Се надеваме наесен дека пак ќе се видиме.*

ИВАНА КУКОЉ - СОЛАРОВ, заменик директор на Драмата при Театарот во Зрењанин *Драмата има 60 годишна традиција. Досега соработката со македонски автори е скромна. Покрај **Дупло дно** на Горан Стефановски пред две години, сега ја поставивме и *Лупинг* од Ненад Вујадиновиќ. Многу сме среќни што учествуваме на вашиот Фестивал и тоа по повод 40 годишниот јубилеј. Крајно време е да ја прошириме соработката со македонските театри.*

О Д Д Р У Г А Т А С Т Р А Н А . . .

Ја прашавме публиката за претставите што ги гледавме

За претставата ФАНИ ДОАЃА САМ

Претставата беше добра, актерската игра ми се допадна. Мал хендикеп беше отсуството на превод на текстот.

Јас малку разбираам албански, но ми недостасуваше преводот. Актерската игра беше на ниво, многу добра, но со оглед на тоа што претставата не е за без превод, тој недостасуваше за целосниот впечаток.

За претставата ДРУГА СТРАНА

Одлична изведба на актерската екипа
Претставата беше одлична и ретка можност да видиме вакви актери како што се Јовица и Тони

Временскиот круг кој се одвиваше цело време на свој начин го прикажа совршенството. Целата историја за ерос

Фасциниран сум од претставата

Прекрасна забава

Ми се допадна темата - љубовта и немањето љубов

За претставата ОРЕСТИЈА

(Стрплива и во голем број, главно млади луѓе, но и оние кои се поклоници на оваа уметност чекаа за слободно место во театарот)

Има што да се види. Студентите секојпат се супер.

Поздрав до овие млади луѓе. Мислам дека „горат на сцена“!

Не пропуштам можност да ги видам најмладите сеуште недипломирани актери.

Ентузијазмот кој го имаат е голема надеж за Македонија, за театарот, за нас самите. Честито и да положат!

За претставата ЦРНИЛА

(Бројната публика со скандирање ја проследи претставата)

Претставата целосно беше одлична. Штипски театар го немам видено во подобро издание.

Една од повпечатливите претстави што ги гледав досега на фестивалот..

Една трогателна престава во која што со сугестивни и многу импресивни движења, со една игра во која што црnilата во македонската историја длабоко ги доживеав.

Импресивна престава. Ова е една од најдобрите претстави на Дејан Пројковски. Иако темата е малку мачна, сепак тоа е нашата историја, вистина, која е добро презентирана од режисерот Дејан Пројковски и артистите од Театарот.

Одлична претстава, одлична глума.....

Иако необична, сепак перфектна претстава претстава, а актерите одлично глумеа.

За претставата ЖЕНИ ВО НАРОДНОТО СОБРАНИЕ

Не беше лоша. Има многу хумор, претстава за опуштање

Една комична претстава, се случува многу одамна, но уште има актуелни моменти, една претстава, така да кажам за разгубување, не можеме да зборуваме за уметничките квалитети.

Чист аматеризам.

О Д Н А С З А Н А С

Овде ќе ги сретнете мислите на учесниците, публиката, организаторите за Фестивалот, за јубилејот, за ...

КОЛЕ ЧАШУЛЕ,
писател

Мојата оценка за Фестивалот е позитивна, пред се заради тоа што се овозможи еднаш годишно да се соберат театрите во Македонија, да ги споредат своите резултати, да видат што и како работат другите и да се изгради една свест дека проверката меѓу другото треба да се врши на ваков начин, преку фестивал. Тоа е првата работа. Втората работа е дружењето меѓу артистите и режисерите, а третата е содавањето свест дека на Македонија институцијата Чернодрински, како Фестивал и е насушна потреба. Четириесетте години да доа доказ дека таа идеја, која имав чест да ја иницирам на времето, дека не сме згрешиле, дека сме направиле нешто добро.

Сега кога гледам низ тие 40 години, на текстовите што поминале тука од националната драма, на луѓето што се изиграни, на режиите што се направени, само од нашиот македонски контекст гледам едно големо богатство, а тоа богатство веројатно немаше да го имаме, ако не беше Фестивалот.

БЛАГОЈА ИВАНОВ,
театролог

Би сакал да кажам дека овој Фестивал како одат годините расте се повеќе и повеќе како што израсте и нашиот театар.

Овој Фестивал е од големо значење за афирмацијата на македонската театарска уметност и дека преку него ние добивме значајни актери и автори. Кога говорам за актери мислам на оние кои ги гледаме на сцена, а кога говорам за автори, мислам на оние кои ги пишуваат текстовите.

Исто така, и оние коишто ги прават режиите, сценографиите, и другите елементи на една претстава, што во секој случај е мошне сложена работа. Нивото на театарот е нешто што го одразува нивото на културата во една средина. Па според тоа, овој Фестивал, ќе го покаже до каде сме, што сме, и колку сме.

МУШЕРЕФ ЛОЗАНА,
актер

Јубилејното издание на 40 МТФ „Војдан Чернодрински“ е извонредно. Овој Фестивал имаше прекрасни претстави и тоа не е ништо ново. Сега има современи читања на текстовите кои јас не ги сакам. Не сакам „јавање“ на сцена, се претерува многу. Би сакала на 41 МТФ „Војдан Чернодрински“ да се вратиме на едукативната страна на театарот.

Х Р О Н О Л О Г И Ј А

Фестивалот низ годините

1986: Се востановува симултаниот превод за претставите на Турската и Албанската драма при Театарот на народностите од Скопје. За првпат е воведена наградата за животен актерски опус. Ја добива актерот Љубиша Трајковски. Големата сцена на Марко Цепенков не е соодветно адаптирана за претставите, па публиката реагира што не може во поголем број да ги следи Игрите. Со недели порано нема влезници. Се бара професионализација на раководството на ТИ. Свеченото затворање е со гостите од театарот „Звездара“ од Белград кои ја изведуваат *Тетовирани души*. Најдобра претстава е *Магна Карта* од НТ Битола.

1987: Одредени изворите на финансирање на ТИ. Придружните манифестации - непроценлив уметнички дострел. Куриозитет. На крајот на ТИ им остануваат вишок пари. Најдобра претстава: *Калуѓерички тишини* на НТ Битола.

1988: ТИ со нов Совет, претседател е Благоја Брсакоски. Одбележана е 30 годишнината од првата изведба на *Парите се отепувачка* со симпозиум како повод: *Театарот денес во Македонија*. Заклучоци: да се формираат Заедница на македонските театри и Институт за театрологија. Гостува *Стариот театар* - Краков од Полска. Најдобра претстава - трофеј со ликот на Војдан Чернодрински: *Црна дупка* на НТ Битола

1989: Преовладуваат домашните автори. Симпозиумот е на тема: *Театарското наследство на македонската сцена*. Репертоарот е богат и за првпат е доделена награда за најдобра театарска критика на Петре Бакевски. Најдобра претстава: *Кавкаски круг со креда* на Турска драма. Реакции и дискусии на одлуката на жирито.

1990: Симпозиумот годинава е: *Прилози кон историјата на македонската драма и театар*. Монографија за 25 години на ТИ од Иван Ивановски. Струмичкиот театар одби да учествува. Гостува Театарот на иселениците Благоја Нешкоски од Илавара Австралија. Најдобра претстава(плакета со ликот на Чернодрински): *Кула Вавилонска* на Драмски театар.

1991: Финансиската криза во театрите се пренесува и на Фестивалот. Токму поради беспарицата, не учествува домаќинот Прилепскиот народен театар, а со него и Штипскиот театар. Од 11 учествуваат деветте театри. Драмски се солидаризира и настапува вон конкуренција Освен тоа незадоволен е од изборот на членовите на жирито. Публиката станува селектор и бира што ќе гледа. Прв пат има награда *Ристо Шишков*. Ја добива Јосиф Јосифовски. Најдобра претстава: *Подземна Република* на НТ Битола.

1992: Театарските игри се преименуваат во Театарски фестивал. Нова концепција на советот: 15 члена со претставници од сите 11 професионални театри. Фестивалот е под мотото: **АКТЕРОТ Е АКТЕР**. Наградата *Ристо Шишков* е за Кирил Ристоски. Најдобра претстава: *Чернодрински се враќа дома* на Драмски театар.

1993: За првпат се воведува селектор. Поради разидување со селекторот, НТ Струмица најавува протест да не учествува. И Албанската драма не доаѓа. Повеќето претстави се работени на текстови од македонската млада драматургија. Се одржува трибина: Дали е потребен Фестивал на домашната драма? Прашањето и дилемите остануваат отворени. Најдобра претстава: *Гејм овер* на НТ Куманово. Од матицата на иселениците воспоставена награда за најдобар ансамбл од Дијаспората. Наградата е за театарот *Бумеранг*, Мелбурн, Австралија.

1994: Од годинава фестивалот го носи предзнакот Македонски. Фестивалот е посветен на домашната драма. Драмски театар не дојде - бил пребукиран со телевизиски снимања. Претседателот на жирито Мери Бошкова не ја потпишува одлуката за наградите која јавно вели: *Ова е под секаков принцип и логика*. Најдобра претстава: *Нотр Фем Де Пари* на НТ Битола

1995: Се избира Управен одбор на Фестивалот. Селекторот има пошироки ингеренции во изборот. Трибина: 30 години игри Војдан Чернодрински - што понатаму? Најдобра претстава: *Розенкранц и Гилдестерн се мртви* на Драмски театар.

За 1996 година во следниот Билтен

Ќ Е Г Л Е Д А М Е . . .

Ч е т в р т о к :

- 19.30 во НТ „Војдан Чернодрински“:
Карло Голдони: *РИБАРСКИ КАРАНИЦИ*, режија на Коле Ангеловски (НТ „Војдан Чернодрински“)
- 22.00 во Центарот за култура „Марко Цепенков“:
Горан Стефановски: *ЛЕТ ВО МЕСТО*, режија на Љупчо Ѓоргиевски (Драмски театар-Скопје)
- 24.00 во НТ „Војдан Чернодрински“
Јордан Плевнеш: *ПОСЛЕДНИОТ МАЖ ПОСЛЕДНАТА ЖЕНА*, режија на Димитар Станкоски (Театар „Ефемерид“-Роан, Франција и Театарска група „Планета“-Скопје)

Centre
culturel
français
Skopje

Gradski zid blok 5 P.P. 388
1000 Skopje - Macédoine

ГОСТУВАЊЕТО НА ПРЕТСТАВАТА *ПОСЛЕДНИОТ МАЖ, ПОСЛЕДНАТА ЖЕНА*, ФИНАНСИСКИ ГО ПОМОГНА ФРАНЦУСКИОТ КУЛТУРЕН ЦЕНТАР - СКОПЈЕ

П е т о к :

- 20.00 во Центарот за култура „Марко Цепенков“:
СВЕЧЕНО ЗАТВОРАЊЕ - *ДОДЕЛУВАЊЕ НА НАГРАДИТЕ*
Сашко Насев: *ЧИЈА СИ*, режија на Виолета Џолева (Универзална сала-Скопје)

Д Е М А Н Т ! ! !

Некои новинари во своите матични весници испратиле известување дека претставите на Фестивалот ги гледа малку публика. Или поточно театарските салони се *йолу-йразни*. Почитувани новинари, наместо да следите Фестивал од други места или да спиете за време на изведбите, Ве молиме присуствувајте на претставите и видете дека ПРИЛЕП, а богоми, и Битола имаат ПУБЛИКА со која се гордееме. Во оваа прилика Билтенот ја поздравува својата верна публика и и ветува и понатаму искрено, верно и предадено следење на Фестивалот.

**ЗА ПРВ ПАТ ОВАА ГОДИНА БИЛТЕНОТ ЌЕ ГО ИМАТЕ ДОСТАПЕН
И НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦАТА НА ФЕСТИВАЛОТ
www.mtf.com.mk**

Билтен на 40.МТФ "Војдан Чернодрински" - Прилеп

За издавачот: Кирил Ристоски

Уредник: м-р Ана Стојаноска

Новинари: Елизабета Ангелеска-Атанасоска, Елизабета Митреска, Каролина Мицевска и Светлана Ристеска.

Користени материјали: Театролошка дата база на Институтот за театрологија при ФДУ-Скопје, Градска библиотека Прилеп и Архивата на Фестивалот

Фотографии: Милан Темелкоски и фотографии од Театролошката дата база на Институтот за театрологија при ФДУ-Скопје

Печат: "Тирекс" - Прилеп

Прилеп, 09.06.2005г.

Македонски театарски фестивал

"ВОЈДАН ЧЕРНОДРИНСКИ" - ПРИЛЕП

Центар за култура "Марко Цепенков"

7500 Прилеп

тел: (048) 40 16 30 или 42 55 20

факс (048) 40 16 31

e mail: mtf_vc@mt.net.mk

www.mtf.com.mk